Statens landbruksforvaltning
Norwegian Agricultural Authority

Rundskriv
«2013-5»

Kommunene
Fylkesmennene

Kontaktperson: Johan Kollerud
Vår dato: 05.07.2013
Vår referanse: 13/1
Rundskriv erstatter:

Forvaltning av forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord

Landbruks- og matdepartementet fastsatte den 25.6.2013 forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord. Forskriften og fastsettelsesbrevet fra LMD finnes på *LMDs nettside*.

Det er satt av 100 mill. kr. for 2013 og 100 mill. kr. for 2014 til dreneringstilskudd. Midlene for 2013 er fordelt i fylkesvise rammer etter andel fulldyrka areal, der korn-, grønnsaks- og potetareal tillagt dobbelt vekt sammenlignet med andre arealer. Fylkesvise rammer for tilskudd til drenering i 2013 er gitt i SLFs fullmaktsbrev 19.12.2012 til fylkesmannsembetene, jf. vedlegg til dette rundskrivet. Fylkesmannen skal fordele midlene videre til kommunene. Kommunen skal fastsette søknadsfrist og behandle søknadene. Dette rundskrivet gir føringer for saksbehandling av søknader om tilskudd til drenering.

Nedenfor følger kommentarer til de enkelte bestemmelsene i forskriften.

Til § 1 Formål
Formålet med tilskudd til drenering er å bedre kvaliteten på grøftet jordbruksjord for å øke produktiviteten. Det er også et mål å redusere risiko for erosjon og overflateavrenning til vassdrag. Ved prioritering av søknader skal formålet med ordningen legges til grunn, dvs. mulig produktivitetsøkning og miljøeffekt av tiltaket, jf. § 6.

Til § 2 Definisjoner
I forskriftens paragraf to defineres derfor betydningen av noen sentrale ord og utrykk som benyttes.

Til § 3 Vilkår
Det kan ikke gis tilskudd dersom tiltaket er påbegynt før kommunen har innvilget tilskudd, fordi disse tiltakene ikke har blitt vurdert opp mot forskriftens vilkår.

Postadresse: Postboks 8140 Dep.
NO-0033 Oslo, Norway
Besøksadresse: Stortingsgt. 2—8
Telefon: +47 24 13 10 00
Telefaks: +47 24 13 10 05
E-post: postmottak@slf.dep.no
Internett: www.slf.dep.no
Org.nr: NO 981 544 315 MVA
Bankkonto: 7694 05 02280

Tilskudd kan gis til foretak som skal gjennomføre drenering på eget eller leid areal. Tilskudd til drenering kan også gis til eier av jordbruksareal som leies ut. Det kan ikke gis tilskudd til eier og leietaker for drenering av samme areal, og det må derfor avtales mellom partene hvem som skal søke tilskudd. Det er ikke krav om at søker må oppfylle vilkårene i forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket.

Det kan bare gis tilskudd til drenering av jordbruksareal som tidligere har vært grøftet. Ofte vil det være lett synlig dersom et areal er grøftet. Dersom det er tvil om arealet tidligere har vært grøftet, må søker sannsynliggjøre dette. Aktuell dokumentasjon kan være gamle grøfteplaner, tilskuddsbrev om grøfting med grøftekart eller annen dokumentasjon som godtgjør at arealet tidligere er grøftet.

Søker skal vedlegge grøfteplan og kart i hensiktsmessig målestokk, f.eks. 1:1000 eller 1:2000. Grøfteplanen må beskrive hva som skal gjøres (lukkede grøfter, åpne grøfter, profilering eller omgraving). I tillegg må planen vise grøfteavstand (ved systematisk grøfting), grøftedybde, rørdimensjoner, filtermaterialer og sikringstiltak for kanaler, kummer og utløp. I den grad dette ikke fremgår av planen, kan det være aktuelt å be om slike tilleggsopplysninger før søknaden innvilges. Grøftekartet skal vise hvor det skal dreneres med omriss, slik at arealet kan bestemmes. Grøfter, kummer og utløp skal merkes av på kartet. Eventuelle kjente automatisk fredete kulturminner og biologiske verdier skal tegnes inn på kartet.

Det er en forutsetning at det utarbeides miljøplan trinn 2 for å kunne søke om tilskudd til drenering. For søkere som ikke har krav om miljøplan, er det en forutsetning at informasjon tilsvarende miljøplan trinn 2 vedlegges søknaden. Kravet om miljøplan trinn 2 gjelder i denne sammenheng bare det aktuelle arealet og tiltaket. Miljøplan trinn 2 skal angi målsetting for tiltaket og beskrive miljøverdier og miljøutfordringer. I tillegg til søknadens grøfteplan innebærer dette en vurdering av tiltakets effekt på kulturminner, naturmangfold og vannforekomster oppstrøms og nedstrøms.

Det kan ikke gis tilskudd der tiltaket medfører vesentlig skade for annen eiendom og naturmangfold, vesentlig fare for flom og vannforurensning eller fare for skade på automatisk fredete kulturminner.

Naturmangfold
Naturmangfoldloven har bestemmelser om bærekraftig bruk og prinsipper for offentlig beslutningstaking. Prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn ved utøvelse av offentlig myndighet som kan få konsekvenser for naturmangfoldet. Dette innebærer også vedtak om tildeling av tilskudd. Ved behandling av søknad om tilskudd til drenering skal kommunen vurdere prinsippene i §§ 8-12, og det skal gå frem av saksbehandlingen at prinsippene er vurdert. Det må også tydelig gå frem hvordan de ulike hensynene reelt sett er vurdert og vektlagt i saksbehandlingen.
I tillegg til punktene i søknadsskjemaet kan følgende ”sjekkliste” være nyttig når kommunen skal vurdere søknaden:

- Finst det prioriterte arter/utvalgte naturtyper etter nml. i området?

- Finst det arter/naturtyper registrerte som truet (CR, EN, VU) eller nær truet (NT) i Norsk rødliste for arter/naturtyper i området?
- Finst det andre registrerte biologiske verdier i området (ev. egen kartlegging i kommunen)?

Kommunen kan innhente kunnskap om biologiske verdier i området i følgende databaser:

- Miljødirektoratet sin database "naturbase"
- Artsdatabanken sin database "artskart"

Flom og vannforurensning
Dreneringen skal ikke ha negative effekter på vannmiljøet og må utføres på en måte som minimerer eksponering av jord, reduserer erosjon og avrenning av jord og næringsstoffer til vassdrag. Informasjon om vannforekomster og vannforvaltning finnes på Vann-Nett. Kommunen skal vurdere tiltaket etter vannforskriften og vurdere resipientens sårbarhet.

Hvis resipienten er sårbar eller står i fare for nedklassifisering, så kan det vurderes helhetlig rensetiltak som gjennomføres samtidig med innvilgning av søknad. Dette kan eksempelvis være:

- hydrotekniske tiltak (flere alternativer, reparasjon av kummer, kumdammer, fordrøyning av vann fra skog etc.)
- hvis høye fosfortall i jorda og høy avrenning kan lekakuler eller en form for filter før, utløp til vassdrag vurderes
- lukkede grøfter som tidligere har vært bekker åpnes på deler av strekningen
- anlegging av liten fangdam før samløp med vassdrag

Kulturminner
Kommunen må foreta en undersøkelse og vurdering av dette forholdet med hjelp i tilgjengelige databaser (f.eks. Skog og landskap sitt "gårdskart" som har kartlag med kulturminner), lokalkunnskap og skjønn. Opplysninger om kjente automatisk fredete kulturminner finnes i den nasjonale kulturminnedatabasen "Askeladden". Disse er vanligvis registrert fordi de er godt synlige i terrenget, og dermed oftest godt kjent for grunneier/ bruker, eller fordi de har blitt registrert i forbindelse med omdisponering av areal til annet formål enn landbruk. Ikke synlige automatisk fredete bosettings- og dyrkingsspor i dyrka mark er i liten grad registrert i Askeladden. Kommunen må dermed vurdere potensial for funn.

Kriterietema som kan være til hjelp i denne vurderingen er:

- Avstand mellom arealet og nærmeste kjente automatisk fredete kulturminne
- Gårdsnavn kan fortelle om gårdens alder
- Helningsgrad på terreng
- Hvor lenge er det siden arealet ble grøftet sist
- Jordsmonn
- Høyde over havet – jf. potensial for steinalderbosetning

Regional kulturminneforvaltning vil kunne bistå med lokal/regional konkretisering av kriterietema og eventuelt kartfesting av områder med særskilt interesse, eller områder i den enkelte kommune hvor det ikke er aktuelt at kulturminneforvaltningen uttaler seg.

Et annet forhold av betydning kan være omfang av planering. I Skog og landskaps jordsmonnkart ("kilden") er det registrert planerte arealer. Disse planerte arealene vil normalt ha et lavere potensial for å finne gamle kulturminner.

Dersom kommunen er i tvil, er det viktig at kulturminnemyndigheten(e) kontaktes.

Det er viktig at søker er klar over at dersom det under dreneringsarbeidet påtreffes automatisk fredete kulturminner, skal arbeidet stanses og regional kulturminnemyndighet varsles. Det er også viktig å understreke at det er tiltakshaver (søker) som er ansvarlig for eventuelle ødeleggelser på slike kulturminner selv om kommunen har gitt tilsagn om tilskudd.

Til § 4 Beregning av tilskudd
Forskriften fastsetter satser for tilskudd og minste beløp for utbetaling.

Tilskuddet utgjør kr. 1000 pr. daa ved systematisk grøfting (jf definisjoner i § 2), og kr. 15 pr. løpemeter grøft ved annen grøfting, dvs. avskjæringsgrøfter og (tilfeldige) grøfter for å drenere mindre partier på jordet. Også i disse tilfellene skal tilskuddet avgrenses til kr. 1000 pr. daa berørt areal.

Tilskuddsarealet skal være det arealet som direkte påvirkes av tiltaket og som blir drenert, ikke omkringliggende areal. Dersom en mindre del av et skifte dreneres systematisk, skal bare denne delen av skiftet legges til grunn for tilskudd. For annen grøfting må det foretas en tilsvarende vurdering av berørt areal mht. effekt av grøftingen. Normal grøfteavstand for området kan være et utgangspunkt for avgrensning når tilskudd skal utmåles pr. meter grøft. Omriss av drenert areal skal i alle tilfeller tegnes på grøftekartet.

Beregnet tilskudd under kr. 3000 kommer ikke til utbetaling.

Både SMIL (tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket) og tilskudd til drenering av jordbruksjord omhandler hydrotekniske tiltak. Disse to ordningene har ulike hovedformål, men kan i praksis innebære noen enkelte ganske like tiltak. Enkelte av tiltakene i SMIL-ordningen vil kunne være de samme som omfattes av et dreneringstiltak. Når det gis tilskudd til drenering av et areal, skal alle tilhørende arbeider som avskjæringsgrøfter, nødvendige kummer, utløp o.l. inkluderes i grøfteplanen. Tilskudd til hydrotekniske tiltak i SMIL vil i større grad være utbedring av enkeltpunkter for å redusere erosjon, som reparasjon av ødelagte kummer og rørutløp, etablering/reetablering av enkelte avskjærings-grøfter og liknende tiltak. Tilskudd til slike tiltak innenfor SMIL-ordningen kan ikke gis i tillegg til dreneringstilskudd på samme areal. Imidlertid vil det være aktuelt å gi SMIL-tilskudd til vegetasjonssone, fangdam eller lignende for å rense grøftevann før utløp i sårbare resipienter.

Til § 5 Søknad og utbetaling
Kommunen skal fastsette søknadsfrist. Søknad skal sendes den kommunen hvor dreneringen skal gjennomføres. Dersom samme søker skal drenere på flere eiendommer, må det sendes en søknad for hver eiendom. Dette bl.a. av hensyn til en god vurdering av kulturminner og naturmangfold.

Statens landbruksforvaltning har utarbeidet søknadsskjema som skal benyttes. Skjemaet er lagt ut på SLF sin nettside, og kan fylles ut elektronisk før utskrift. Det kreves imidlertid underskrift før søknaden leveres, slik at det er ikke en fullelektronisk løsning. Vedlegg skal følge søknaden, dvs. grøfteplan, grøftekart, miljøplan trinn 2 og eventuelt andre relevante vedlegg.

Innvilget tilskudd kan utbetales når tiltaket er gjennomført og når det foreligger dokumentasjon på gjennomføring. Søker er ansvarlig for å fremlegge dokumentasjon, som fakturaer, foto eller annen dokumentasjon, og for å be om utbetaling av tilskuddet.

Tiltaket må gjennomføres innen 3 år fra innvilgning av søknad. Det er ikke lagt opp til rutiner for forlengelse av arbeidsfrist. Forskriften inneholder heller ikke adgang til å søke om dispensasjon.

Til § 6 Prioritering av søknader
Dersom søknadspågangen er større enn det budsjettrammen gir rom for å imøtekomme, må kommunen foreta en prioritering av søknadene. Ved prioritering av søknader skal formålet med ordningen legges til grunn, dvs. mulig produktivitetsøkning og miljøeffekt av tiltaket. Dersom dreneringen vil gi redusert risiko for erosjon og overflateavrenning til sårbare vannforekomster, skal dette vektlegges ved prioriteringen.

Til § 7 Uttalelser
Kulturminnemyndigheten skal uttale seg når tiltaket kan berøre interesser innenfor deres fagområder, dvs særlig både kjente og ikke kjente automatisk fredete kulturminner. Regional kulturminnemyndighet er kulturminneforvaltningen hos fylkeskommunen og/eller Sametinget, avhengig av hva slags kulturminner som kan bli berørt. Dersom det er kjente automatisk fredete kulturminner i området, eller dersom tiltaket kan berøre ikke kjente automatisk fredete kulturminner, skal søknaden oversendes kulturminnemyndigheten for vurdering. Det er kommunen som sender over søknaden når vilkårene for dette er tilstede.

I forbindelse med kulturminneforvaltningens vurdering av søknaden kan det i enkelte saker bli behov for en arkeologisk registrering før uttalelse i saken, dvs. en forundersøkelse etter fornminner. Dersom søknaden omfatter mindre enn 100 daa regnes tiltaket i denne sammenheng som et mindre, privat tiltak og staten dekker alle utgifter til arkeologiske undersøkelser, jf. kulturminneloven § 10. Kulturminneforvaltningen skal avgi endelig uttalelse i saken innen 3 måneder fra de har mottatt søknaden.

Dersom dreneringstiltakene er i konflikt med automatisk fredete kulturminner, vil søknad om tilskudd til drenering også bli vurdert som en søknad om dispensasjon etter kulturminneloven. Søknaden vil i så fall bli oversendt fra regional kulturminnemyndighet til Riksantikvaren for endelig avgjørelse.

Til § 8 Opplysningsplikt og kontroll
Første ledd innebærer at alle søkere av tilskudd plikter å gi de opplysninger som kommunen og fylkesmannen finner nødvendig i forbindelse med forvaltning av ordningene. I nødvendighetskriteriet ligger det at opplysningsplikten ikke er ubegrenset og at bare relevante opplysninger kan kreves. Typisk vil dette dreie seg om grunnlagsmateriale for å kunne fatte vedtak om tilskudd, samt dokumentasjon som muliggjør en effektiv kontroll av om tilskuddsutbetalingen er i overensstemmelse med forskriften.

Med hjemmel i annet ledd kan forvaltningen også kontrollere foretakets bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddene. Kontrollen kan gjennomføres ved stedlig kontroll hos foretaket, jf. tredje ledd. Når det gjelder kravet om revisorbekreftelse, er dette tatt med som en ”kan-bestemmelse” i annet ledd annet punktum da det etter departementets vurdering ikke er behov for et generelt krav.

Til § 9 Retting av feilutbetalinger
Av bestemmelsen fremgår det at kommunen og fylkesmannen kan rette feil i utbetalt tilskudd, enten ved etterbetaling eller ved krav om tilbakebetaling fra tilskuddsmottakeren. Dette forutsetter omgjøring av det opprinnelige forvaltningsvedtaket, jf. forvaltningsloven § 35.

Etterbetaling er først og fremst aktuelt i de tilfeller hvor det har blitt utbetalt for lite tilskudd og årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos forvaltningen. Dersom årsaken til feilutbetalingen er forhold hos mottaker, for eksempel feilopplysninger, er det ikke gitt at en etterutbetaling skal finne sted. Dersom det har blitt utbetalt korrekt tilskuddsbeløp i henhold til søknad, vil mottaker som hovedregel ikke ha krav på etterutbetaling. Dette til tross for at mottaker ville ha mottatt et høyere tilskuddsbeløp dersom riktige opplysninger hadde vært gitt.

Krav om tilbakebetaling av tilskudd er aktuelt i situasjoner hvor mottaker har fått utbetalt for mye tilskudd. Dette gjelder uavhengig av om feilen skyldes forhold hos forvaltningen eller mottaker, og om mottaker har innrettet seg i god tro. I slike situasjoner har mottaker fått midler han ikke hadde krav på, og hensynet til et korrekt oppgjør og en sikker forvaltning av offentlige midler må dermed som det klare utgangspunktet, veie tyngre enn hensynet til at mottakeren kan ha innrettet seg etter utbetalingen.

Til § 10 Avkorting
Paragrafen regulerer avkorting av tilskudd. Avkorting forutsetter at feilutbetalingen skyldes at foretaket har opptrådt uaktsomt eller forsettelig. Uavhengig av om foretaket har opptrådt uaktsomt eller med forsett, er det forhold knyttet til foretaket som har ført til at tilskuddet ikke var berettiget. Et overordnet mål er å sikre forsvarlig forvaltning av samfunnets fellesmidler. Departementet ser det derfor som rimelig at den som klanderverdig tilegner seg høyere tilskudd enn man er berettiget til, må regne med å kunne tape på dette.

Selv om det ikke følger direkte av forskriftens ordlyd, har forvaltningen adgang til å tilbakeholde tilskudd når vilkår for avkorting foreligger (ettersom dette vil være mindre byrdefullt overfor foretaket). En kan tenke seg tilfeller hvor tilbakeholdelse av tilskudd kan

bli aktuelt dersom noen uaktsomt har gitt feilaktige opplysninger jf. nr. 1, men de mest praktiske tilfellene vil nok knytte seg til tilfeller hvor noen driver sin virksomhet i strid med regelverk for jordbruksvirksomhet jf. nr. 2. Tilbakeholdelse av tilskuddsmidler vil da kunne iverksettes inntil regelverksbruddet opphører, og vil skape et oppfyllelsespress. Bestemmelsen kan derfor benyttes selv om foretaket var i god tro.

I nr. 1 fremgår det at tilskuddet kan avkortes dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil eller mangelfulle opplysninger i søknad, rapportering etc. som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet. I de tilfeller foretaket har gitt uriktige opplysninger i aktsom god tro, kan avkorting ikke finne sted. Det stilles imidlertid strenge krav til et foretaks aktsomhet.

I henhold til nr. 2 kan tilskuddet også avkortes dersom et foretak etter forvaltningsvedtak eller dom driver eller har drevet sin virksomhet i strid med regelverk for jordbruks-virksomhet. Det er også her et krav om at det må ha vært utvist uaktsomhet eller forsett. Bestemmelsen har som formål å påvirke foretaket til å legge om til en lovlig drift samt å markere at staten ikke ønsker å støtte ulovlig virksomhet. Bestemmelsen er viktig for å sikre at samfunnets fellesmidler forvaltes på en forsvarlig måte. Den alminnelige hovedregelen er imidlertid at brudd på forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord kun skal møtes med reaksjoner hjemlet i denne forskriften. Det er kun overtredelse av regelverk som har nær tilknytning til produsentens utøvelse av jordbruksdrift som kan medføre avkorting i utbetalingen. Som hovedregel vil dette omfatte regelverk underlagt Landbruks- og matdepartementet og de underliggende etater.

Avkorting av tilskudd med hjemmel i nr. 2 bør som hovedregel forbeholdes grove og eller gjentatte regelverksbrudd, og vil derfor etter departementets mening i hovedsak kunne bli aktuelt der det ved overtredelsen av regelverket er utvist grov uaktsomhet eller forsett.

Til § 11 Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp mv.
Første ledd fastslår at tilbakebetalingsbeløp eller avkortingsbeløp kan kreves tilbakebetalt eller motregnes i senere tilskuddsutbetalinger.

Av annet ledd fremgår det at krav fra offentlig myndighet som utspringer av regelverk for jordbruksvirksomhet kan motregnes i tilskuddsutbetalinger til foretaket.

Tredje ledd hjemler adgangen til å kreve renter tilsvarende den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten. Der mottakeren har vært i god tro angående feilutbetalingen, pålegges det ingen rente på tilbakebetalingskravet. I tilfeller hvor foretaket burde ha forstått at tilskuddet måtte betales tilbake, løper rentene fra tilbakebetalingskravet kom frem til mottaker, mens det der foretaket har vist grov uaktsomhet eller forsett, kan det kreves renter fra utbetalingstidspunktet for det urettmessige tilskuddet.

Til § 12. Administrasjon, klage og dispensasjon
Kommunen er det forvaltningsorganet som er nærmest søkerne og som følgelig også må bidra til å ivareta veiledningsplikten etter bestemmelsene i forvaltningsloven § 11.3 Kommunen vurderer også søknader etter SMIL-ordningen og det vil kunne være naturlig å se de ulike miljøvirkemidlene i sammenheng. Videre er kommunens nærhet til søkerne

nødvendig for å gjennomføre evt. befaring og til å foreta stedlig kontroll hos foretaket. Derfor er kommunen gitt ansvaret for å forvalte denne tilskuddsordningen.

I henhold til annet ledd er fylkesmannen klageinstans for vedtak fattet av kommunen. Klagen skal imidlertid ikke sendes fylkesmannen, men kommunen slik at kommunen har anledning til å uttale seg om saken før fylkesmannen vurderer saken på nytt.

Etter at kommunen har innvilget søknadene, skal melding om vedtak sendes fylkesmannen sammen med opplysninger som er nødvendige for registrering av søknaden i fagsystem. Kommunen og fylkesmannen må i samarbeid finne fram til praktiske rutiner for formidling av nødvendige søknadsopplysninger.

Fylkesmannen skal benytte eksisterende system i Saturn for registrering av søknader. Det vil med det første bli opprettet egen forskriftstype for dette.

Tilskuddet skal utbetales via Saturn på samme måte som andre tilskudd.

Søknadsskjema og rundskriv ligger tilgjengelig på Statens landbruksforvaltnings nettsider, www.slf.dep.no

Med hilsen
for Statens landbruksforvaltning

Bjørn Huso
seksjonssjef

Johan Kollerud
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.